

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ABONAMENTUL:

Pe un an: 25 lei
Cont nr. 45.10.4.09.2

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,
Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.Cititorii din străinătate se pot abona, adresându-se
la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă,
P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București,
str. 13 Decembrie nr. 3.

Mărășești

1917 — 1977

„Pe aici nu se trece!”

„Viteji au fost flăcăii tăi, o Patria mea frumoasă, pretutindeni unde ți-au apărât moșia de năvala dușmană. Dar nicăieri sufletele lor n-au ars de un foc mai mistuitor ca la Mărășești. Aici ei n-au mai avut nici speranța înaintării, nici credința rămânării pe loc. Și totuși flăcăii tăi n-au dat înapoi; împresurați, s-au despresurat; mînați înapoi, s-au întors îndărăt. Ca Făt Frumos cu Smeul Smeilor, ei au luptat lupta dreaptă a vitejiei și avînd în ei voința neștănutată de a învinge, sau de a muri, ei au învins” — scria istoricul Vasile Pârvan, vădit mișcat de faptele de eroism ale ostașilor noștri căzuți vitejește în luptele de la Mărășești, Mărăști și Oituz, din vara lui 1917, lupte victorioase de la care se împlinesc în aceste zile 60 de ani.

În cursul zbuciumatei sale istorii, poporul nostru și-a apărât cu îndrăzneală și împotriva multor valuri de cuceritori, care, setoși de jaf și de stăpînire, s-au revărsat mereu peste plaiurile noastre. Cunoaștem destule cazuri cînd, în fața unui dușman numeros, micile oștiri române au reușit victorii cu ecouri în lumea largă. Eroicele bătălii purtate de armata română la Mărășești par într-adevăr a le întrece pe toate. De aceea, în conștiința poporului nostru Mărășeștii au devenit sinonim cu rezistență de oțel, de netrecut, cu bătălii îndrăgite, fără pereche, cum spun și următoarele versuri care circulau pe buzele soldaților din acel timp:

Foaie verde meri domnești
Lupte ca la Mărășești
Pămîntul n-a mai văzut
Și nici nemții n-au avut.

Știm cum în 1914 puterile imperialiste au declanșat primul război mondial, pentru împărțirea sferelor de influență ale lumii, acapararea de colonii și alte teritorii străine. După 2 ani de neutralitate, guvernul român a hotărît să intre în război de partea Antantei care îi promitea satisfacerea unității de stat.

Se știe că după primele operațiuni ofensive ale armatelor române pe pămîntul Transilvaniei, unde erau primite cu același entuziasm cu care românii transilvăneni întâmpinaseră oștirile lui Mihai Viteazul, cursul luptelor a luat o întorsătură nefavorabilă pentru noi. Aceasta datorită, pe de o parte, deschiderii frontului în Dobrogea din partea armatelor bulgare și turcești, precum și a concentrării unor masive forțe ale puterilor centrale pe frontul transilvănean, iar pe de altă parte datorită slabei înzestrări a armatei române cu armament, cit și neîndeplinirii angajamentelor asumate de Antantă. În aceste condiții, 2/3 din teritoriul țării a fost ocupat de dușmani, care au instaurat un regim de teroare și de jaf. Ba mai mult, puterile centrale, în frunte cu imperialismul german, plănuiau cucerirea întregului teritoriu, împărțirea între ele a pămîntului nostru național și, în felul acesta, desființarea României ca stat. Amețit de acest vis nebun, feldmareșalul Mackensen își pregătise discursul pe care intenționa să-l rostească la Iași.

Acest discurs însă n-a fost citit niciodată, căci, asemenea strămoșilor în împrejurări similare, poporul român, stăpînul legitim al acestui pămînt străbun, s-a ridicat de la mic la mare și — învingînd cu o neînchipuită bărbăție lipsurile și suferințele de tot felul care s-au îngrămădit pe pămîntul neocupat al Moldovei — a ridicat un zid de

(Continuare în pag. 3)

Credința noastră

59. Sinoadele ecumenice

La anul 313 prin Edictul din Milan se acordă libertate religiei creștine în imperiul roman. Religia creștină devenea religie de stat. Acordarea acestei libertăți a fost totodată și un semnal pentru lămurirea problemelor teologice rămase nerezolvate în timpul persecuțiilor. Astfel se puteau manifesta mai liber și păreri proprii. Cea mai controversată problemă era problema Sfintei Treimi. Din neputința de a înțelege taina Sfintei Treimi s-a născut arianismul, care susținea că Fiul este mai mic decît Tatăl și deci o creatură a Acestuia. Creștinismul fiind acum religie de stat și ereziile deveneau probleme de stat. Astfel, împăratul Constantin cel Mare sfătuit de un prieten al său, episcopul Osiu al Cordobei, convoacă un sinod al întregii Biserici, dînd dispoziții cu privire la mijloacele de transport și de întreținere. Așa s-a întrunit în anul 325 la Niceea primul Sinod Ecumenic, la care au participat 318 episcopi cu însoțitori, unii din Apus alții din Goția, Armenia și Persia. Stăruind împreună pentru lămurirea celor discutate în mijlocul sinodului era Evanghelia însăși. După discuții preliminare a avut loc o dispută aprinsă între Arie și Atanasie, diaconul care avea delegație specială din partea episcopului Alexandriei. Mîntuitorul a fost acceptată de marea majoritate a participanților. Această învățătură a fost formulată în 7 articole de credință — primele șapte articole ale Simbolului Credinței. Arie nu a voit să se supună și a fost declarat eretic și exilat în Iliric. S-a stabilit apoi data Duminicii Învierii: prima Duminică după luna plină, după echinocliul de primăvară. O altă problemă rezolvată la sinod a fost căsătoria clerului înainte de hirotonie.

Cu toate măsurile luate de Sinodul de la Niceea împotriva lui Arie, frămîntările generate de doctrina sa continuă. Cînd ajunge împărat Teodosie cel Mare, urmărind să pună capăt frămîntărilor ariene de diferite nuanțe, dă o dispoziție în anul 380, prin care arată că Biserica creștină ortodoxă, bazată pe hotărîrile Sinodului de la Niceea, este singura organizație religioasă de stat. Frămîntările continuă. Biserica Ortodoxă are în frunte pe cei mai luminați episcopi, care apară cu competență tezele ortodoxe. Acești apărători sînt: Sfîntul Vasile cel Mare, Sfîntul Atanasie cel Mare, Sfîntul Grigorie de Nazians, Sfîntul Grigorie de Nissa, Didim cel Orb, Sf. Ambrozio din Mediolan. Deoarece arianismul sub diferitele lui forme era puternic, împăratul Teodosie cel Mare hotărăște convocarea unui sinod la Constantinopol în anul 381. Participă 150 episcopi și 36 arieni pnevmatomași, care învățau că Duhul Sfînt este o creatură a Tatălui și slujitor al Tatălui și Fiului. Sinodul e deschis de Sfîntul Grigorie de Nazians. Dezbaterile se fac de către cei mai încercați apărători ai Ortodoxiei: Timotei al Alexandriei, Meletie al Antiochiei, Grigorie din Nissa, Diodor din Tars, Amfilohie din Iconia și Ciril al Ierusalimului. Sinodul respinge arianismul sub toate formele lui și formulează și celelalte 5 articole ale simbolului credinței, care se adaugă la cele 7 articole formulate de Sinodul de la Niceea. Simbolul credinței a fost numit Simbolul Niceo-Constantinopolitan și cuprindea 12 articole, formă în care se păstrează și azi în întreaga Biserică Ortodoxă. Sinodul a formulat 7 canoane disciplinare, între care canonul 3 stabilea locul important după Roma veche al Constantinopolului. Canonul 7 stabilea condițiile reprizării în Biserică a ereticilor. Toate hotărîrile Sinodului de la Constantinopol au fost comunicate

episcopilor din Apus, chemîndu-i la Ortodoxie. Atunci Ambrozio a convocat un sinod la Mediolan, iar Damasus altul la Roma. Ei s-au declarat de acord cu hotărîrile luate de sinodul din Constantinopol, ele primind caracter obligatoriu pentru întreaga Biserică. Sinodul de la Constantinopol a devenit al doilea Sinod Ecumenic. Astfel Sinoadele I și II ecumenice au răspuns dogmatic la frămîntarea ariană și au formulat principiile reprizării arienilor în Biserică la dreapta credință, trecîndu-se la măsuri concrete.

În secolul IV continuă frămîntările generate de erezii, dînd naștere la tensiuni între cele două școli — antiohiană și alexandrină — pentru motivul că arienii se alimentau din școala antiohiană, iar apolinariști — o altă erezie — din școala alexandrină. La apariția în Răsărit a tezei pelagiene au răspuns ambele școli. Problema hristologică angajează pe rînd ambele școli. Conflictul devine vehement în jurul celor două firi din persoana Mîntuitorului. Nestorie, episcop în Constantinopol, vrînd să apere mai bine teza ortodoxă cu privire la Maica Domnului aluneacă într-o nouă erezie, care îi va purta numele: Nestorianism. Este condamnat public de un preot — Anastasie —, apoi de Sf. Ciril al Alexandriei. Pentru a putea restabili liniștea împăratul Teodosie al II-lea convoacă al III-lea Sinod Ecumenic la anul 431 în Efes, la care participă 200 episcopi, în centru de onoare fiind Evanghelia Domnului. Sf. Ciril al Alexandriei deschide Sinodul și condamnă tezele lui Nestorie. Episcopul Ioan al Antiochiei și Nestorie pleacă din Sinod și împreună cu 40 de episcopi țin alt sinod, în care-l condamnă pe Sf. Ciril. Amîndouă sinoadele condamnă erezia apolinaristă. Sinodul Sfîntului Ciril formulează 8 canoane, între care canonul 7 prevede exilul ca pedeapsă cea mai mare dată de Biserică pentru erezie și față de cel ce refuză simbolul Niceo-Constantinopolitan. Canonul 8 dat de Sinodul Sf. Ciril aprobă autocefalia Bisericii din Cipru. Ambele sinoade au înaintat hotărîrile lor împăratului, care, necunoscînd problemele teologice, trimite în exil și pe Sfîntul Ciril și pe Nestorie. În exil Nestorie moare după 20 de ani. Episcopii sirieni vor continua teza nestoriană și vor întemeia un nou centru teologic la Edesa în Mesopotamia de unde erezia se va întinde și în Persia la Nisibi. Sfîntul Ciril își dovedește ortodoxia și este rechemat din exil spre marea bucurie a alexandrinilor. Chiar și prietenii lui Nestorie, Ioan al Antiochiei, Teodoret din Cyr și Ibas din Edesa recunosc greșeala lui Nestorie, dar ca prieteni nu-i semnează sentința. Alexandrinii combat și pe Teodor de Mopsuestia, care e socotit părintele spiritual al Nestorianismului. Sinodul al III-lea ecumenic nu a formulat o dogmă precisă în problema disputată. De aceea controversele au continuat pe plan personal. Cu toate acestea majoritatea episcopilor s-au atașat sinodului ținut de Sf. Ciril, care a intrat în conștiința credincioșilor ca adevărat sinod ecumenic. Deciziile sinodului contra Nestorianismului și Apolinarismului, cit și tezele Sf. Ciril au fost recunoscute ca adevărate, ortodoxe și obligatorii. De aici putem trage concluzia că dacă în cadrul unui Sinod au izbucnit ciocniri personale, Sinodul a avut în vedere totdeauna teza teologică și ortodoxia ei. Cine greșea împotriva Bisericii își lua asupra sa și riscul răspunderii și deci al unei eventuale condamnări, cum a fost cazul lui Nestorie episcop în Constantinopol. Măsura de la

(Continuare în pag. 2)

Despre rugăciune și post

Cu ziua de 1 august intrăm în fiecare an în postul Sfintei Marii, postul care a fost rânduit din vechime în cinstea prăznuirii Adormirii Maicii Domnului, ce se face la 15 august. Este un popas duhovnicesc înfrumusețat de sărbătoarea Aflarea Sf. Cruci de la 1 august și de praznicul Schimbării la Față a Domnului nostru Iisus Hristos din 6 august. Credincioșii folosesc aceste zile pentru înălțarea lor sufletească prin post și rugăciune, se spovedesc și se împărtășesc cu Sfintele Taine, se străduiesc să facă fapte bune, cinstesc cu o deosebită evlavie pe Maica Domnului, luând-o ca exemplu de curățenie și de împlinire a voinței lui Dumnezeu prin smerenie, ascultare, rugăciune și post.

Despre rugăciune și post, Mântuitorul ne spune (Marcu 9, 29 și Matei 17, 21), că sînt mijloacele cele mai puternice prin care se biruiește răul și se cîștigă tăria în credință și în săvîrșirea binelui. El însuși ne-a lăsat, ca model, rugăciunea „Tatăl nostru” (Matei 6, 9—13) și s-a rugat pentru ucenicii săi (Ioan 17, 1—26) și pentru toți care vor crede în Evanghelia Sa. El însuși a postit (Matei 4, 2; Luca 4, 2) ca să învingă pe diavolul și mai ales pentru ca să ne lase nouă pildă și învățătură despre trebuința și importanța postului. În propovăduirea Sa, Mântuitorul a dat lămuriri precise cu privire la post (Matei 16, 18; Marcu 2, 20) și la rugăciune (Matei 6, 5—7) și a rostit îndemnul mereu actual: „Privegheați și vă rugați” (Matei 26, 41).

Sfinții Apostoli au urmat poruncile și pilda Mântuitorului și împreună cu Maica Domnului stăruiau în rugăciune și post (Fapte 1, 14; 13, 2—3; 14, 23), iar Sf. Apostol Pavel învăța și îndeamnă de asemenea la rugăciune (I Tes. 5, 17) și la post (Rom. 14, 20—21).

Urmașii Apostolilor, Sf. Părinți, au trăit în același duh de rugăciune și postire, lăsînd în scrierile lor învățături minunate cu privire la roadele și puterea acestor mijloace de creștere duhovnicească și de permanentă legătură cu Dumnezeu.

Începutul fiecărei rugăciuni este însoțit de semnul sfintei cruci. Crucea ne amintește de pătimirea și răstignirea Domnului, deci de jertfa Sa, de biruința Sa asupra diavolului, de întemeierea Bisericii, de împăcarea omului cu Dumnezeu. De aceea Sf. Apostol Pavel zice despre sf. cruce că „este puterea lui Dumnezeu” (I Cor. 1, 18). Crucea e preamărită în cîntările bisericești ca semn al mîntuirii noastre. Sf. Ioan Gură de Aur scrie că „prin cruce noi cunoaștem adevărul dumnezeiesc, prin cruce ne unim cu Hristos și ne învrednicim de darul Sf. Duh. Cine nu cinstește crucea, acela este și fără Dumnezeu”.

Semnul sf. cruci însoțește pe creștin de la naștere și pînă dincolo de mormînt. Mamele își însemnează pruncii cu sf. cruce. Biserica îi botează în numele Sf. Treimi, dîndu-le și puterea crucii. Înainte de a începe o lucrare, sau după isprăvirea ei, înainte și după masă, pornind la drum, sau ajungînd la țintă, înainte de somn, sau în zorii dimineții, în timpul rugăciunii, acasă sau la biserică, creștinul se însemnează cu semnul sf. cruci, invocînd și numele Sf. Treimi: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh.”

În facerea semnelui crucii, noi mărturisim că Părintele ceresc este înțelepciunea desăvîrșită și atotcălăuzitoare, atunci cînd punem cele trei degete de la mîna dreaptă — simbolizînd Sf. Treime — pe frunte. Mărturisim, de asemenea — cînd punem mîna pe piept — că Fiul Tatălui din iubirea de oameni (căci pieptul este sălașul inimii și al iubirii) a coborît din ceruri și a luat trup omenesc, afară de păcat, ca să ne mîntuiască și să ne trimită pe Duhul Sfînt. Punînd mîna pe umărul drept și pe cel stîng, mărturisim că Duhul Sfînt este cel care ne întărește (umerii reprezintă puterea omului, după cum zice poporul „a pune umărul”). Cunoșcînd această învățătură, se cuvine să dăm toată atenția ca să facem corect semnul sfintei cruci. Dacă nu facem crucea după rînduială, ci mișcăm oricum mîna, călcăm învățătura despre Sf. Treime și atunci arătăm că nu cunoaștem ce reprezintă semnul sfintei cruci.

Facerea crucii este un act de credință, nu un gest oarecare. De aceea, înțelegem că cine face cruce, acela trebuie să se roage. Chiar dacă e cea mai scurtă rugăciune, cuvintele „În numele Tatălui” și celelalte reprezintă totuși o chemare a Sf. Treimi, iar chemarea o facem prin credință și gîndul nostru împreună cu simțirea inimii formulează o rugă, fie ea și numai de cîteva clipe. De altfel, Sf. Părinți ne învăța că invocarea numelui Sf. Treimi, sau a unei persoane din Sf. Treime, aduce o mare mîngîiere și lumină în sufletul nostru.

Rugăciunea este izvorîită din credință. Numai cine crede, se poate ruga și se roagă. Prin credință intrăm în legătură cu Dumnezeu, iar prin rugăciune întreținem această legătură. Rugăciunea e ca o scară între cer și pămînt. Adevărata rugăciune e unită cu dragostea față de Dumnezeu și de aproapele nostru. De aceea cînd ne rugăm, gîndul trebuie să fie îndreptat spre preamărirea lui Dumnezeu și în același timp spre iertarea aproapelui nostru și dragostea nefățarnică față de dînsul. Textul rugăciunilor ne îndrumază în acest sens. Rugăciunile începătoare ca: Împărate Cerească, Sfinte

Dumnezeule, Prea Sfîntă Treime, Tatăl nostru sînt cele care ne introduc în preamărirea lui Dumnezeu. Credincioșii nu se pot lipsi de aceste rugăciuni și e bine dacă le învață pe de rost. Psalmul 50 — Miluiește-mă Dumnezeu, e o rugăciune de pocăință, care nu trebuie uitată ci rostită zilnic, fiindcă nu este om care să viețuiască și să nu greșască. Cărțile de rugăciuni ne pun la dispoziție numeroase alte rugăciuni, acatiste, paraclise, psalmi și cîntări care sînt atît de frumoase și atît de necesare creștinului.

În postul Sf. Marii, în biserici se fac mai multe slujbe în cinstea Maicii Domnului — ca paraclise și acatiste — un prilej în plus pentru credincioșii de a-și îmbogăți viața duhovnicească. Se știe de altfel că rugăciunile trebuiesc rostite zilnic de fiecare credincios în parte, dar să nu uităm că, în afară de aceste rugăciuni personale și individuale, o importanță deosebită o are slujba bisericească și mai ales Sf. Liturghie, la care se roagă și participă toată obștea credincioșilor.

Dacă am asemăna rugăciunea cu vîrfurile munților, Sf. Liturghie ar fi vîrfurile cel mai înalt care ajunge pînă la cer și prin care se coboară sfințenia lui Dumnezeu pe pămînt. De aceea să nu lipsim de la Sf. Liturghie, mai ales în post, cînd se cere ca sufletul creștin să se păzească de păcate și să se îmbrace în nestricăciune. Să reținem că Sf. Liturghie a fost rânduită de Însuși Mântuitorul, la Cina cea de Taină, și El a poruncit Sf. Apostoli și prin ei întregii Biserici: „Aceasta să faceți spre pomenirea mea” (Luca 22, 19).

Orice formă ar avea rugăciunea, ea trebuie făcută nu numai cu gura ci și cu participarea gîndului nostru în întregime. Ea trebuie să izvorască dintr-o „inimă înfrîntă și smerită”, curată și plină de iubire, pe care „Dumnezeu nu o va urgisi” (Ps. 50, 18). În cazul contrar, cînd mintea și gîndurile și inima noastră rătăcesc în mîndrie sau ură sau răzbunare sau în cine știe ce uneltiri diavolești, ne asemănăm celor fățarnici, despre care Mîntuitorul, redînd din proorocul Isaia, a zis: „Poporul acesta se apropie de mine cu gura și mă cinstește cu buzele, dar inima lor este departe de mine” (Matei 15, 8). Rugăciunea făcută cu rîvnă și cu iubire este ca o lumină pentru sufletul și mintea noastră. Dar grija diavolului este ca să încerce să arunce prin ispite și păcate cît mai multă umbră și nepăsare în mintea și inima celor ce se roagă, astfel ca rugăciunea lor să nu fie rugăciune, ci vorbe lipsite de conținut. De aceea, înainte de a începe rugăciunea, trebuie să facem un efort serios pentru a îndepărta din minte și inimă o sumedenie de gînduri, care ne asaltează atunci parcă tot mai tare. Numai după ce înlăturăm aceste piedici, putem începe rugăciunea. Căci numai „cei curați cu inima vor vedea pe Dumnezeu” (Matei 5, 8).

De un real folos în nevointele duhovnicești este postul. El trebuie privit și acceptat cu încredere și nădejde, căci prin post ne asemănăm cu Hristos-Domnul, cu Maica Domnului și cu Sfinții, care — așa cum am arătat — au prețuit postul și au postit. Unii dintre creștini afirmă că Mîntuitorul s-ar fi pronunțat împotriva postului prin cuvintele: „Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om” (Matei 15, 11). Părerea este întru totul necorespunzătoare cu intenția Mîntuitorului. Căci dacă citim întreg capitolul 15 al Evangheliei după Sf. Matei sau cap. 7 al Evangheliei după Sf. Marcu, constatăm că Domnul Hristos s-a referit în cuvintele de mai sus la spălarea mîinilor înainte de mîncare, declarînd că această spălare, prescripă de „datina bătrînilor” (Marcu 7, 3), nu are vreo importanță în mîntuirea sufletului și nu aduce foloase sau prejudicii nimănui. Mîntuitorul reproșează iudeilor că ei urmăreau numai curățenia trupească, dar nu se preocupau de ceea ce e esențial, adică de curățenia sufletească. Așadar, nu despre post este vorba, ci despre cu totul altceva. Postul este o lucrare la care participă voința omului credincios de a se înfrîna, de a se îmbunătăți, de a se îndrepta și de a se înnoi, dar participă și Dumnezeu cu harul Său, prin care ajută credinciosului și-l întărește ca să poată realiza îndreptarea sa și să meargă pe calea binelui.

Să ne străduim, deci, a petrece sf. post în gîndire la Dumnezeu și la bunătatea Sa nemărginită, în rugăciune, atît personală, cît și în biserică, și în fapte alese creștinești. Prin post și rugăciune urcăm mereu trepte pe scara vieții în Hristos, în harul Său, în sfințenia Sa. Postul și rugăciunea ne deschid ușile pocăinței, prin care putem intra în viața veșnică și în împărăția cerurilor, de care să ne învrednicim toți cu harul Domnului și Dumnezeului nostru, cu puterea cinstitei și de viață făcătoarei cruci, cu rugăciunile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și cu ale tuturor Sfinților. Amin.

Pr. M. Colotelo

39. Sinoadele ecumenice

(Urmare din pag. 1)

Sinodul III ecumenic din 431 de a se proclama autocefalia Bisericii locale din Cipru se bazează pe decizia canonului 34 apostolic, aprobată de Biserică, care prevede ca „episcopii fiecărui popor să recunoască între ei pe cel ce este întîi (protos) fără de care să nu facă nimic”. După acest exemplu și principiu a urmat recunoașterea autocefaliei și a Bisericii naționale din Persia (496) și din Georgia (556), adică la Bisericile naționale din afara Imperiului bizantin. Principiul acesta s-a aplicat ulterior și la Bisericile naționale locale din Bulgaria (934 și 1234), Serbia (1219), Rusia (1448), Grecia (1853) și România (1885) de către Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol.

Lipsa unei definitivări dogmatice asupra credinței ortodoxe în cadrul sinodului al treilea ecumenic a determinat discuții în continuare. Contra tezei lui Nestorie s-a ridicat în anul 447 arhimandritul Eutihie din Constantinopol. În opoziție cu dualitatea firii lui Hristos susținută de Nestorie, Eutihie susținea unitatea firilor lui Hristos, alunecînd pe o pantă greșită care va fi numită monofizitism. Eutihie a fost combătut de episcopul Teodoret din Cyr, iar patriarhul Flavian al Constantinopolului l-a chemat în fața unui sinod cerîndu-i să retracteze. Eutihie nu s-a prezentat ca să retracteze. Și Leon cel Mare al Romei răspunde lui Flavian printr-o Epistolă dogmatică în care îl condamnă pe Eutihie ca eretic. Frămîntarea fiind mare, s-a întrunit la *Halcedon în anul 451 al 4-lea sinod ecumenic*. Au participat 630 de episcopi, între care și patru delegați ai lui Leon cel Mare al Romei. Acesta este cel mai strălucit sinod pe care l-a avut vreodată Biserica. S-au ținut 15 ședințe, în care au fost condamnate nestorianismul și monofizitismul și s-a formulat următoarea dogmă: „În unica persoană a lui Hristos în care prin întrupare s-a asociat firea dum-

nezeiască la cea omenească au rămas ambele firi cu toate însușirile lor proprii într-o uniune ipostatică. Firii omenești îi lipsește doar păcatul strămoșesc. Amîndouă firile sînt unite întreolaltă în mod neîmpărțit și nedespărțit — aceasta contra lui Nestorie — neamestecat și neschimbat — aceasta contra lui Eutihie.” Totodată s-a accentuat că este absolut interzis a se adăuga sau a se omite ceva din Simbolul de credință Niceo-Constantinopolitan. Apoi s-au formulat 30 de canoane disciplinare. În toate discuțiile s-a afirmat peste tot grija tuturor pentru dogma ortodoxă. Iar în rezoluția finală, semnată și de împărat, se folosește pentru prima dată la un sinod ecumenic noțiunea de „Biserică Ortodoxă” în propoziția: „Încolo să ferim împreună Biserica Ortodoxă de alunecări în erezie și schismă.” Cu privire la organizarea pămîntească a Bisericii sinodul a hotărît prin canonul 28 ca în frunte să fie cinci patriarhii după cele cinci simțuri de cunoaștere egale întreolaltă și înșirate onorific astfel: Roma, Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalimul. S-a avut în vedere importanța administrativă și social-politică. Dacă se avea în vedere înșirarea cronologică sau divină trebuia să fi stat în frunte Ierusalimul, unde Iisus Hristos a predicat și a pătimit. Aceste 5 patriarhii din fruntea Bisericii s-au numit „pentarhia patriarhală”. Leon cel Mare al Romei și-a însușit hotărîrile sinodului și a recomandat episcopilor din Apus să le pună în aplicare. Eutihie a fost exilat pentru că s-a încăpățînat în erezia sa. Din cele discutate și hotărîte la Sinodul al IV-lea ecumenic tragem concluzia că a fost un adevărat Sinod al Ortodoxiei. Urmașii în scaunele patriarhiilor și orice episcopi erau obligați la instalarea lor să jure pe deciziile acestui Sinod, ca dovadă că vor respecta pe viitor cele hotărîte.

† NICOLAE
Mitropolitul Ardealului

Mărășești

(Urmare din pag. 1)

netrecut în calea cotropitorilor. Setea de libertate și dragostea fierbinte de patrie au făcut ca lozincă ostașilor români de pe frontul moldovean: „Pe aici nu se trece!” să fie o realitate vie, un adevăr ferm pentru dușman — deviză de care se vor izbi totdeauna toți cei care, samavolnic, ar încerca să ne încălce pământul. Conștiința că luptă pentru o cauză dreaptă, că de bătăliile de la poarta Moldovei, unde ajunsese frontul, atîrnă însăși soarta țării, au generat hotărîrea de a apăra cu orice preț, cu orice sacrificiu, fiecare palmă de pământ.

Frontul se întindea de la Dorna la Marea Neagră, iar inamicul făcea intense pregătiri pentru dezlănțuirea unei ofensive de mare amploare. Mackensen, supranumit „spărgătorul de fronturi”, considera că îi sînt suficiente 24 de ore pentru a străpunge frontul româno-rus din sectorul Mărășești, spre a-și croi drum spre Iași și mai departe spre Ucraina. El a aruncat în luptă în acest sector 12 divizii împotriva a 5 divizii românești, reorganizate însă și refăcute cu ajutor tehnic și militar francez.

Întinzîndu-se pe o bună parte din lunile iulie și august 1917, furioasele atacuri germane pentru cucerirea Moldovei s-au desfășurat cu deosebire în sectoarele Mărăști, Mărășești și Oituz. Întocmai ca talazurile mării cînd se izbesc de stînci, la fel și ofensivele dușmane s-au sfărîmat spumegînde de piepturile dirze ale celor ce-și apărau glia, casele și familiile, transformîndu-se toate în tot atîtea biruințe ale ostașilor români. Aceștia, luați prin surprindere și pentru a fi mai iuți în luptele ce deveneau corp la corp de multe ori, au fost nevoiți să lupte adesea numai în cămăși, cu capetele descoperite și cu mîncile sumese. „Românii sînt bravi și se luptă ca lei — scria un ziar străin din acel timp. Mor, dar nu se predau. Se luptă pentru orice

bucătică din pămîntul lor, ca și lupoaica cînd i se răpește ultimul pui.” Se cunosc faptele de arme ale unor regimente, ca 22 infanterie, 32 Mircea ș. a., vitejia căpitanilor Ignat și Florea, ca și a generalului Eremia Grigorescu, curajul micuței Maria Zaharia și al atîtor altora, ale căror nume, în parte, se pot citi la impresionantul Mausoleu ridicat la Mărășești în amintirea tuturor acestor eroi care și-au dat viața în urmă cu 60 de ani. De altfel, biruințele de la Mărășești sînt biruințele întregului nostru popor, care a jertfit totul „pentru cînte, pentru drept și biruință”, cum se spunea într-un comunicat din acel timp. De reținut că printre luptătorii de la Mărășești se aflau și o mulțime de români transilvăneni, care, fușiți de pe plaiurile lor sau dezertînd din motive de conștiință din armata austro-ungară, s-au înrolat ca voluntari în armata română și au luptat cot la cot cu frații lor din Muntenia și Moldova pentru făurirea unității de stat. Acest ideal, atît de mult așteptat, s-a împlinit pentru totdeauna prin votul celor peste 100.000 de participanți la Adunarea populară din 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia, cînd a fost consfințită Unirea Transilvaniei cu România.

Se știe de asemenea că în acei ani mulți preoți din Transilvania și-au adus contribuția la victoriile din 1917, un mare număr dintre ei au înfundat temnițele, au fost schingiuiți, uciși etc., de către autoritățile dușmane.

Luptele de la Mărășești, considerate ca cele mai îndrîjite de pe frontul răsăritean al primului război mondial, ca și victoria ostașilor români au contribuit la înfrîngerea dușmanului, salvînd țara de la prăbușire, ființa națională a statului nostru.

De aceea, împlinindu-se în aceste zile 60 de ani de la epopeea Mărășeștilor, poporul nostru aduce un vibrant omagiu celor căzuți acum șase decenii și tuturor eroilor de totdeauna, care și-au jertfit viața pentru apărarea Patriei, pentru libertatea și unitatea de stat a poporului român.

T.

Bunul credincios care bea apa cea vie a Mîntuitorului, care ascultă cuvîntul evangheliei, care chibzuiește în inima și cugetul său, care cumpănește cu zăbavă între ce este bun și ce este rău, care se hotărăște să meargă pe calea cea dreaptă, care săvîrșește totdeauna fapta cea bună, acela a aflat pacea, mîntuirea sufletului său. „Această apă (vie) se va face în el izvor de apă izvoritoare întru viața veșnică” (Ioan 4, 14). Credinciosul acesta, mergînd pe calea împăcării sale cu Dumnezeu, este un frate al semenilor săi, un slujitor al dreptății, un slujitor al tuturor strădaniilor pentru un om nou îmbrăcat în podoaba nestrîcaciunii.

III. Cuvintele Mîntuitorului au fost încununate, lîngă fîntîna lui Iacob, de rodul cel bun. Samarineanca a înțeles că, în fața ei, se află un prooroc, trimisul lui Dumnezeu, care va învăța tot ceea ce trebuie să facă oamenii spre a moșteni viața de veci. Făcînd această descoperire, pentru a se dumeri într-o chestiune care, între altele, adusesse pe iudei și samarineni la vrăjmașie, samarineanca adresează călătorului ostenit de drum, proorocului, o întrebare în legătură cu locul unde trebuie să se închine oamenii: Pe muntele de lîngă Sihar sau în Ierusalim!? Mîntuitorul îi răspunde că „Dumnezeu este Duh și cei care i se închină trebuie să i se închine în duh și în adevăr” (Ioan 4, 24).

Cultul, așadar, închinarea, potrivit învățăturilor Mîntuitorului, este o stare sufletească de mareție și puritate, de dăruire totală lui Dumnezeu, vădită în cuvinte, mișcări și simboale. Formele de cult sînt zadarnice dacă cel ce se închină nu este însușit de gînduri înalte, de simțăminte alese, de hotărîri pentru tot ceea ce este bun, frumos și înălțător. Închinarea formală, aparentă, manifestată, între altele, prin pomelnicul în care credinciosul își așterne dorințele și amărăciunile, în care-și arată năduful și, adesea, izbucnirile împotriva semenilor săi și pînă la cele mai variate poliloghii, semne și mișcări teatrale, nu este o închinare în duh și în adevăr, ci, mai curînd, o defăimare, o luare în deșert a lui Dumnezeu. Exagerările ritualistice pot pricinui în sufletele credincioșilor stări de confuzie și tulburare.

Dumnezeu este Duh. Prin urmare, închinarea care i-o aducem ca Ziditorului a toate, pe care i-o datorăm ca fii ai Săi, trebuie să fie o pornire sufletească desăvîrșită, o înălțare la Tatăl nostru însoțită de iubire adîncă, de evlavie și frică (Evrei 12, 28), exteriorizate în cuvinte și mișcări de aleasă cuviință, de cumpănită măsură.

IV. Între timp „sosiră ucenicii Lui și se mirau că vorbește cu o femeie samarineancă” (Ioan 4, 27). După unii interpreți ai Noului Testament, starea aceasta de mirare nu era pricinuită de faptul că Mîntuitorul vorbea cu o femeie din Samaria, ci de faptul că vorbea cu o femeie. Conștiința că femeia trebuia să stea la marginea întocmirilor sociale le-a pricinuit stări de mirare. Doar și între semenii lor, ca și la alte popoare din vechime, femeia era privită ca o faptură fără onoare; ea nu avea drepturi depline, nu putea ocupa funcțiuni publice, trebuia să asculte hotărîrile bărbatului ei.

Convorbirea Mîntuitorului cu femeia samarineancă era considerată de ucenici ca o înjosire pentru Învățătorul lor. Gîndurile și simțămintele disprețuitoare față de femeie se pot vedea limpede și din atitudinile cărturarilor și fariseilor referitoare la femeia care căzuse în păcat (Ioan 8, 4). Ei voiau s-o ucidă cu pietre, așa cum le porunea legea lui Moise.

Mîntuitorul Hristos, însă, atît prin propovăduirea Sa, cît și prin faptele Sale, a dat femeii cîntea care i se cuvine, fiind, ca și bărbatul, făptura lui Dumnezeu și avînd aceleași însușiri și funcțiuni sufletești. Este drept, între apostolii apropiați ai Mîntuitorului n-au fost femei, dar ea l-a născut în iesle, ea l-a purtat în brațe, ea l-a ocrotit cu duioșie, ea l-a ferit de relele întîmplări, ea este „Maica Domnului” (Luca 1, 43), ea a stat la picioarele lui Iisus și a ascultat cu luare aminte cuvintele Lui (Luca 10, 39), ea l-a primit silindu-se să-l slujească cu grijă (Luca 10, 41) etc.

Femeia dreptcredincioasă, rîvnind și gustînd apa vie a Mîntuitorului Hristos, a stat și stă mereu în slujba semenilor. Călăuzită de această învățătură izbăvitoare, ea îndeplinește cu cînte rolul de soție și de mamă, alături de acela de muncitoare, lucrează cu spor pentru apărarea păcii în lume, stăruie neconținut pentru tot ceea ce este bun, frumos și înălțător.

Convorbirea lui Iisus cu samarineanca pune în lumină limpede cîntea pe care Mîntuitorul a dat-o femeii, cum și rolul pe care aceasta îl are în Biserică și în lumea zidită de Domnul.

Pr. Scarlat Porcescu

SAMARINEANCA

Trecînd prin Samaria, în drum spre Galileea, Mîntuitorul, ostenit de călătorie, s-a oprit, în înăbușitoarea căldură a amiezii, la fîntîna lui Iacob de lîngă Sihar, ca să se odihnească. Iată, în vreme ce ședea El lîngă fîntîna, a venit o femeie din cetate ca să scoată apă. Întîlnirea a prilejuit o convorbire care, pe de o parte, pune în lumină vie puterea, frumusețea propovăduirii și slava dumnezeiască a Mîntuitorului, iar, pe de alta, frămîntările sufletești ale samarinencii, generate de condițiile istorice, geografice, sociale și religioase în care fusese crescută și în care trăia ea.

I. Contrariată și, oarecum, surprinsă, că iudeul, un străin pentru ea, i-a cerut să bea apă, îi adresează această întrebare: „Cum ceri să bei, tu care ești iudeu, de la mine, care sînt samarineancă? pentru că iudeii nu se îngăduiesc cu samarineni” (Ioan 4, 9). Întrebarea oglindește unele stări de lucruri nefirești. De multă vreme, iudeii și samarineni nu se puteau suferi unii pe alții. Potrivnicia iudeilor față de samarineni era atît de înverșunată încît ei nici nu treceau prin țara lor. Pentru ei, locuitorii Samariei erau niște oameni netrebniți, decăzuți, înstrăinați. Samarineni, de asemenea, priveau pe iudei ca pe niște vrăjmași. O mentalitate, așadar, nesănătoasă, pricinuită de unele interpretări greșite date legii și tradițiilor vechi.

Mîntuitorul n-a admis aceste atitudini atît de înguste, atît de neomenești, spunînd: „Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvîntați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă asupresc și vă prigonesc” (Matei 5, 44). El a răsturnat vechea concepție propovăduind iubirea frățească, cinstirea și ajutorarea semenilor.

Spre a arăta iudeilor că și samarineni sînt însușiți de simțăminte umane, că și ei săvîrșesc binele slujind pe semenii lor, Mîntuitorul a rostit frumoasa și consistenta parabolă a samarineanului milostiv (Luca 17, 16), prin care arată deplin grăitor că principiul de temelie al relațiilor dintre oameni este iubirea, adică omul pentru om și nicidecum omul împotriva omului.

Accentuînd, după ce a vindecat pe cei zece leproși, că numai unul s-a întors să dea mulțumită și slavă lui Dumnezeu, și acela samarinean, Mîntuitorul a urmărit să arate că locuitorii Samariei au sentimente și atitudini alese.

Adresîndu-se femeii samarineence, purtînd cu ea o discuție, înlăturînd din viața ei sufletească duhul vrajbei atît de păgubitor, Mîntuitorul a dat cîntea care se cuvenea acestei femei, acestui om, a înfruntat și răsturnat o mentalitate arătînd, totodată, care este esența propovăduirii Sale.

Orice credincios creștin, potrivit învățăturii Mîntuitorului, nu poate privi cu ochi buni atitudinile de desconsiderare a unor popoare mici, nedezvoltate sau în curs de dezvoltare, de către popoare mari sau de către anumite cercuri călăuzite de preocupări și țeluri nesănătoase. Istoria arată limpede că astfel de atitudini nedrepte au stîrnit ura unora împotriva altora, au adîncit sentimentele de vrăjmașie care au pus în primejdie pacea lumii. Oamenii și popoarele trebuie să trăiască în pace și armonie, ca frații, împărțind, după dreptate, tot ce rodește maica noastră, pămîntul și muncind pentru bunăstare și fericire.

II. Auzind de la Mîntuitorul că tot cel ce cunoaște și se învrednicește de darul lui Dumnezeu ar putea avea parte de apa cea vie, samarineanca a cerut această apă ca să nu mai înseteze. S-ar putea crede că ea s-a gîndit la o apă de izvor, mereu limpede, mereu proaspătă, dar tot așa de bine se poate crede că prin descoperire, ea înțelesese urmările binefăcătoare ale apei celei vii dăruită de Mîntuitorul, înțelesese că apa aceasta minunată este învățătura sfîntă care îi deschide calea spre viața veșnică.

Fermecătoarea imagine „apa cea vie” duce gîndurile noastre la valoarea și utilitatea cuvîntului dumnezeiesc pentru toți cei care se împărtășesc de darul lui Dumnezeu prin Sfintele Taine. Cunos-cînd cuvîntul lui Dumnezeu și făcîndu-l temei și izvor al gîndurilor și tuturor faptelor noastre, mergem pe calea care ne duce la pacea noastră veșnică, la Dumnezeu. Cine bea apa cea vie a Mîntuitorului, adică cine ascultă și păzește învățătura Sa este smerit, blînd, plînge îndurerat cînd păcătuiește, însetează și flămînzește după dreptate, este curat în inima sa, milostiv față de cei care sînt în jurul său, săvîrșește toate faptele sale după legea dreptății, urmărește pacea și buna înțelegere cu toți semenii săi, năzuiește spre cele cerești prin toate gîndurile și faptele sale, iubește pe aproapele său neținînd seama de originea sa etnică, de poziția sa socială, de vîrsta sa, de credința sa, nu se lasă biruit de bunurile pămîntești, deplin convins că aceste bunuri l-ar duce la arghirofilie, furt, lăcomie, minciună, la disprețuirea și înjosirea semenilor săi.

Informații

● În 24 ianuarie 1977, Eminența Sa Csete K. István, episcop reformat din Pacir (Jugoslavia), în drum spre patrie, după ce i s-a decernat titlul de „Doctor honoris causa” la Institutul Teologic Protestant de Grad Universitar din Cluj-Napoca, la invitația P.S. Episcop Vasile a făcut, împreună cu soția, o vizită la reședința episcopală din Oradea, fiind însoțit de Eminența Sa László Papp, Episcop reformat din Oradea.

Între altele, distincții oaspeți au vizitat paraclisul episcopal și Muzeul eparhial.

● Sâmbătă, 5 februarie 1977, P.S. Episcop Vasile al Oradiei însoțit de P.C. prot. Augustin Lucian, vicar eparhial, și P.C. prot. Ioan Negroiu, consilier eparhial — a săvârșit slujba vecerniei în biserica din parohia Vezendiu, prot. Carei.

Duminică, 6 februarie 1977, P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în biserica parohială din orașul Carei.

În după-amiaza aceleiași zile, P.S. Sa a oficiat sf. slujbă a vecerniei în biserica din filia Ghenci, aparținătoare de parohia Căuaș, prot. Carei.

● Luni, 21 februarie 1977, a sosit de la București d-l prof. dr. Friedrich Heyer de la Facultatea de Teologie protestantă a Universității din Heidelberg (R.F.G.). Însoțit de I.P.S. nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului, cu care se cunoștea de la Heidelberg, profesorul oaspete a vizitat Muzeul din parohia Sibiel (Sibiu) și Mănăstirea Brâncoveanu de la Sîmbăta de Sus.

Au fost vizitate de asemenea toate așezămintele bisericesti de la centrul Mitropoliei Ardealului.

Marti, 22 februarie a.c. la ora 17, în aula Institutului nostru teologic, oaspetele a ținut o conferință cu subiectul: „Participarea instituțiilor bisericesti ale Occidentului Evanghelic la mișcările de emancipare ale națiunilor ortodoxe din Sud-Estul european în secolul al XIX-lea.”

Înainte de conferință, oaspetele a fost prezentat asistenței, în termeni calduși, de către P.C. rector dr. Grigorie Marcu.

În cadrele Institutului Sud-Est European contribuie intens la apropierea Bisericilor. A făcut să se instaleze în acest institut o atmosferă de simpatie și prețuire pentru Ortodoxie, pentru specificul ei, pentru iconografia ei, pentru spiritualitatea ei, pentru unicitatea ei.

Cunoaște îndeaproape mănăstirile noastre din Moldova și Bucovina, le-a vizitat de repetate ori, le popularizează în conferințe documentate și atrăgătoare (cu proiecții), preamărind geniul creator al poporului român.

Mare prieten al Bisericii noastre, prețuiește în egală măsură țara noastră, a cărei viață nouă îl umple de respect.

În sală se mai aflau studenți teologi ev.-lut. din R.F.G.: Gottfried Lunkenheimer și Dietmar Andras, însoțitori ocazionali ai profesorului oaspete.

A vorbit apoi I.P.S. nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului, care, într-un concentrat cuvânt ocazional, a dat expresie bucuriei de a-l vedea ca oaspete prețuit pe d-l prof. Heyer și s-a referit apoi la subiectul conferinței, aducând unele precizări utile referitoare la continuitatea și unitatea poporului român, care își construiește acum o viață nouă.

În cinstea oaspetelui, Arhipăstorul nostru a dat o masă de onoare, joi, 23 februarie a.c., la amiază. Au participat: P.C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu, profesorii Institutului teologic, consilieri.

● În 27 februarie 1977, de Duminică Ortodoxiei, P.S. Episcop Vasile al Oradiei a săvârșit Sf. Liturghie în biserica cea mare din Zalău.

În după-amiaza aceleiași zile, Chiriarchul a oficiat sf. slujbă a Vecerniei în parohia Crișeni, unde a rostit un ziditor cuvânt de învățătură ca și la Zalău.

Duminică, 13 martie 1977, P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în biserica din parohia Rieni, prot. Beiuș.

Tot Duminică, 13.III., după masă, a oficiat sf. slujbă a Vecerniei în bisericile din Sudrigiu și Ghighișeni, ținând câte un cuvânt de învățătură, ca și la Rieni.

Duminică, 27 martie a.c., P.S. Sa Episcop Vasile al Oradiei a oficiat Sf. Liturghie în biserica din Sîrciu, prot. Șimleul Silvaniei, unde a ținut un ziditor cuvânt de învățătură.

● Profesor la Facultatea de Teologie Mc. Cormick din Chicago (S.U.A.), d-l prof. V. Bruce Rigdon cunoaște îndeaproape țara noastră și prețuiește în mod deosebit Biserica Ortodoxă Română. Vizitându-ne țara și Biserica, domnia sa a trecut și prin Sibiu, sosind la Centrul nostru arhiepiscopesc și la Institutul teologic în dimineața zilei de 13 martie a.c., fiind însoțit de d-l asistent Aurel Jivi.

Luni, 14 martie, oaspetele a vizitat Institutul Teologic cu care prilej și-a exprimat compasiunea pentru efectele seismului din 4 martie a.c., ale cărui urmări întregul nostru popor luptă eroic să le înlăture definitiv, cât mai curînd.

Profund recunoscător Patriarhiei Ortodoxe Române — personal, P.S. Episcop-vicar patriarhal Antonie Ploieșteanu — pentru că i-a dat posibilitatea de a-și aduce la îndeplinire programul, și-a exprimat dorința de a organiza în România, în primăvara anului 1978, un seminar (cu 15—20 participanți, majoritatea studenți teologi) menit să înlănească participanților o cît mai bună cunoaștere a Ortodoxiei românești, față de care are aprecieri optime. De asemenea, are intenția să organizeze la ei acasă, în Statele Unite ale Americii, o serie de conferințe despre Ortodoxie și poporul român.

Oaspetele și-a exprimat admirația deplină față de Teologia ortodoxă română.

La plecare, oaspetele și-a exprimat mulțumirea și recunoștința deplină pentru modul cordial în care a fost primit.

● A doua zi de Sf. Paști (11 aprilie 1977), potrivit unei tradiții introduse de la venirea la cîrma vieții duhovnicești din Eparhia Oradiei, P.S. Episcop Vasile a săvârșit și în acest an Sf. Liturghie în orașul Beiuș, în biserica „Din Deal”, cu care prilej a rostit ziditor cuvânt de învățătură.

Duminică, 17 aprilie 1977, P.S. Episcop Vasile — înconjurat de un sobor de clerici — a oficiat slujba de sfințire a bisericii noi din filia Topești, parohia Bucium, prot. Beiuș, ridicată în anul 1976, prin jertfelnicia credincioșilor și strădania harnicului lor preot, Dumitru Gheorghitoaia.

În după-amiaza zilei, s-a oficiat vecernia în biserica de lemn, monument istoric, din parohia Vărășeni, același protopopiat, și păstorită de tînărul preot Traian Blaj. În cuvîntul său, chiriarchul i-a îndemnat pe credincioși și pe păstorul lor ca să aibă în mare grijă frumoasa biserică de lemn, care vorbește despre tăria de credință a înaintașilor lor și de prezența poporului nostru pe acele meleaguri din cele mai vechi timpuri.

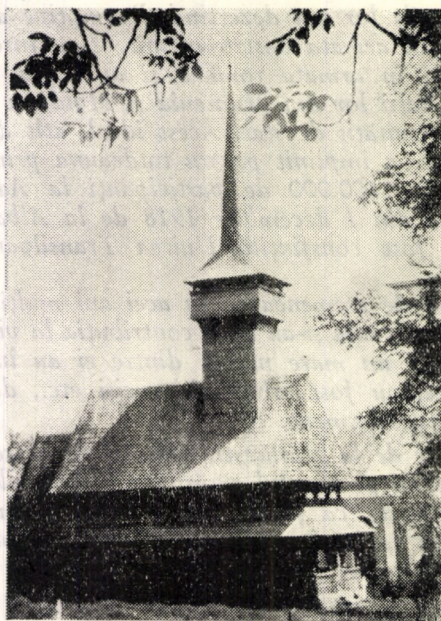
● Joi, 28 aprilie 1977, la Centrul arhiepiscopesc din Sibiu a avut loc consfătuirea trimestrială de lucru cu P.C.

Un vrednic protopop de altădată

LUPU ȘANDRU

Evocînd chipul preotului Lupu Șandru din Borșa Maramureșului, gîndul ne duce la o întîmplare cu adînci semnificații istorice, de la care, în august 1977, se împlinesc 260 ani.

Este anul 1717. O oaste tătară se pregătea de o nouă incursiune în țările românești, poate cea mai cunoscută din documentele timpului, dar și ultima din Transilvania. Încă din mai 1715, contele Steinwille, comandantul trupelor din Transilvania, avertiza comitatele că tătarii se adună la Hotin pentru o nouă invazie. La 1 iulie 1717,

Biserica din lemn din Borșa Maramureșului (din vremea prot. Lupu Șandru)

capitanul Gessel din regimentul St. Amour din Bistrița, raportează că năvălirea tătarilor este iminentă.

Înalta Poartă, potrivit planurilor de război împotriva austrieilor, dăduse ordin ca tătarii din Crimeea și Nogai, sprijiniți de oastea turcească staționată la Hotin, să facă o expediție în Transilvania și Țara Ungurească. Sultanul Agiamet Ghirai Khan și comandantul turcilor de la Hotin, Colceag aga, erau însărcinați cu această acțiune, urmînd să li se alăture și generalul Eszterhazy cu o oaste de emigranți. Alianța se va strica îndată ce a căzut garnizoana Bistriței, așa că numai hanul singur își va continua invazia, atras fiind de gînduri de jaf, mai ales că țara era slab apărată, armata, sub comanda lui Eugen de Savoya, fiind la Belgrad, în luptă cu turcii.

Cotropitorii înaintează pe valea Someșului, devastînd satele, luînd robi și prăzi, fiind înfrunțați doar de haiducii din codrii Gutinului. De atunci, lîngă Căvnic, pe o stîncă stă scris pînă azi: „Usque hic fuerunt tartari” (Pînă aici au fost tătarii). Trecînd de Sighet, s-au îndreptat spre „ierașul de sus al văii Iza”, distrugînd totul în cale, luînd robi creștini și dînd cu precădere foc bisericilor, care apoi au fost reclădite, purtînd de atunci fiecare cîte o inscripție deasupra ușii naosului, cu anul cîtorieci 1718.

Din valea Izei prăpădul se îndreaptă spre Borșa, căci hoarda tătară avea de gînd să iasă pe aici din Maramureș și să treacă în Moldova. Satul Borșa, așezat la poalele Rodnelor bătrîne, fusese moșia voievodului Bogdan, apoi după ce acesta ieșise-n Moldova ca domn, s-a dăruit lui Balce și fiilor săi, Sas, Dragomir și Ștefan. Ajungînd aici în ziua de 3 august, tătarii au pustiit satul și au aprins cele două biserici de lemn, una reușind să fie stînsă de niște femei credincioase, care cu cerge de lînă muiate-n apă au învelit trupul de birne ca pe un copil la sîn.

Borșenii, conduși de preotul Lupu Șandru, fost capitan în revoluția lui Francisc Rakoczy II și acum protopop, transformă trecătoarea Cheia ce ducea în Moldova într-o adevărată capcană. De-o

parte și de alta au fost tăiați molizi în așa fel ca să se țină numai în coajă și să fie răsturnați peste cotropitori, iar cu carele s-au adus bolovani pe creste și desigur că nu au lipsit nici furcile și coasele folosite cu mult succes la atîtea răscoale țărănești.

Totul era pregătit, dar trebuia ca tătarii să intre pe valea Vișeuului și nu pe cealaltă vale a Cislei, căci totul ar fi fost în zadar. Tradiția spune că mîndra fată a preotului Lupu se oferă să le fie călăuză, ca să-i ademenească pe valea Vișeuului, unde-i așteptau bravii borșeni.

Noaptea de 3 spre 4 august tătarii și-au petrecut-o într-o tabără așezată pe valea Vișeuului, aproape de locul bătăliei.

În zorii zilei de 4 august, cînd razele lăptoase ale dimineții se ridicau dinspre țara Moldovei de nord, un fluerat puternic, ca un pocnet de bici, despică liniștea codrilor seculari. La un semn al preotului se porni potopul peste tătarii buimăciți de somn și spaimă. Molizii se prăvăleau peste ei trosnind ca tunetul, bolovanii parcă curgeau din ceruri, ghome de cîlți unse cu rășină și aprinse le pîrjoleau turbanele și fața. Posada reinvie! Voievozii sînt cu noi, cu noi este și Dumnezeu, căci providența parcă a vrut ca un nor să se rupă lîngă Cornul Nedeii și dinspre muntele Stiol venea Vișeul gemînd de apă și furie, prăvălindu-se peste grămezile de tătari. A fost o adevărată înfrățire între om și natură, o înfrățire pentru a izbăvi acest pămînt și acest cîntec de libertate al românilor!

Printre brazi coboară popa Lupu cu bravii lui tovarăși: pletele unse cu unt le sclipesc acum în soare și-n ochi le cîntă bucuria, dar ochii preotului plîng, căci printre mormane de tătari își vede pe singura fecioară ce-o avusese. Hanul tătar, avînd-o călăuză, în iadul luptei străpunse cu hangerul sînul blîndeii fete ca unei „ghiaure haine”. I-au făcut apoi un pat din cetină de brad și pe cap i-au pus cununi de flori rotite în jeli, iar pîrinții îi cîntau așa acestei tinere mirese a jertfei:

„Bucură-te țintirim
Mîndră floare-ți răsădim
Bucură-te temeteu
Mîndră floare-ți trimet eu.”

și flăcăii și fetele, ca din partea adormitei, ziceau așa:

„Veniți frați, veniți surori
De mă-mpodobiți cu flori
Și mă stropiți voi cu vin
Și mă duceți cîtilin.”

Tătarii au lăsat peste 6000 de morți, cîteva mii de cai, însuși hanul fiind rănit; cîți au rămas cu viață au fugit „ca cîinii”, în frunte cu hanul Ghirai Mahmud Abdul, după cum ne spun scrisorile vremii. Atunci au fost eliberați 10.000 robi creștini luați din teritoriile vecine Bereg, Sătmăr și Ugocea, cît și din satele de pe valea Izei și Vișeuului. Se spune că multă vreme pîrîul Vișeu a duhnit a sînge, iar azi de scurmi pămîntul găsești sub rădăcini oase „de cai și de om și săbii unse cu rugină”.

Borșenii n-au luat nici o pradă: totul s-a împărțit între armata colonelului Deak Ferencz, care sosise abia în 5 august împreună cu Vasile Stoica vicespanul Maramureșului, ca să constate că „bună treabă au făcut borșenii”. Țăranii, cinstiți, n-au rîvnit la prăzi de război ci doar atît au cerut: două clopote aflate la tătari pentru biserica de lemn din Borșa, unde au rămas pînă în timpul celui dintîi război mondial, cînd au fost „luate” de stăpînirea de atunci pentru a fi topite din ele tunuri.

1717. Sînt 260 de ani de atunci! Preotul Lupu Șandru și borșenii lui se odihnesc acum sub cerga de lut a patriei și pe mormîntul lor foarte bine s-ar potrivi cuvintele pictorului maramureșean Traian Bîlțiu-Dăncuș: „Am fo' ș-om și!”

Dumitru Mihali, student teolog

protopopi și cadrele de conducere de la Centrul arhiepiscopesc și Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

În cuvîntul de deschidere, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a subliniat unele aspecte din viața Patriei noastre arătînd cum Independența de stat cucerită în 1877 s-a desăvîrșit în zilele noastre, zăbovind apoi asupra îndatoririlor protopopilor de a sluji cu devotament Biserica străbună și Patria, de a fi permanent prezenți în parohii, căutînd și îndrumînd cu grijă și competență credincioșii, să fie oameni ai disciplinei, bisericile și casele parohiale avariate de cutremur să fie reparate, P.C. protopopi să cerceteze cît mai des parohiile etc.

În continuare a luat cuvîntul P.C. vicar Tr. Belășcu, după care P.C. cons. M. Colotelo a prezentat un referat,

în care a analizat activitatea din trim. II/1977, subliniind părțile pozitive și negative.

Au luat apoi cuvîntul P.C. protopopi, P.C. rector Gr. Marcu și P.C. consilieri Gh. Papuc și M. Rusu.

● Duminică, 22 mai 1977, I.P.S. Arhiepiscop Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului a săvîrșit binecuvîntarea bisericilor din parohia Cubleșu Someșan, prot. Dej, căreia i s-au făcut reparații capitale, iar apoi s-a pictat.

După cuvîntul de bun venit, rostit de P.C. prot. D. Purdea (Dej), s-a săvîrșit sf. slujbă a binecuvîntării bisericii și Sf. Liturghie arhierescă, după care C. preot paroh local G. Mihaila a făcut o dare de seamă.

În cuvîntul de învățătură rostit, I.P.S. Arhiepiscop Teofil a tilcuit Evanghelia zilei, îndemnînd credincioșii la mărturisire și împărtășanie, la muncă și rugăciune.